

**DAVLAT KAFOLATLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARI
SAMARADORLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI:
O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ILMIY TAHLIL**

Kutlimuratov Esengeldi Abatbay uli

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada davlat kafolatlarining investitsiya loyihalari barqarorligi, moliyaviy xavflarni kamaytirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishdagi roli ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqotda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) loyihalari, infratuzilma investitsiyalari hamda kichik va o'rta biznesni moliyalashtirishda davlat kafolatlarining ahamiyati yoritiladi. O'zbekiston Respublikasining so'nggi yillardagi iqtisodiy islohotlari, investitsiya muhitining yaxshilanishi va davlat kafolatlari orqali amalga oshirilgan yirik loyihalar misolida empirik tahlil olib boriladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, puxta ishlab chiqilgan kafolat mexanizmlari xususiy kapital oqimini oshirish, kredit resurslariga kirishni kengaytirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: davlat kafolatlari, investitsiya xavfi, davlat-xususiy sheriklik, infratuzilma, moliyaviy barqarorlik, O'zbekiston

Global iqtisodiyotda noaniqlikning kuchayishi sharoitida investitsiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlash uchun davlat tomonidan kafolatlar berish muhim iqtisodiy instrumentga aylandi. Xususan, infratuzilma, energetika, transport va ijtimoiy sohalaridagi yirik loyihalar katta moliyaviy resurslar va uzoq muddatli qaytish davrini talab qilgani sababli xususiy investorlar uchun yuqori xavf bilan bog'liq bo'ladi. Davlat kafolatlari ana shu xavflarni yumshatib, investitsiyalarning jozibadorligini oshiradi.

O'zbekiston Respublikasida 2017-yildan boshlab olib borilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar investitsiya muhitini tubdan yaxshilashga qaratildi. Natijada, mamlakatda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 2017-yildagi 1,6 mlrd AQSh dollaridan 2023-yilda 11 mlrd dollardan oshdi. Ushbu o'sishda davlat kafolatlari, kredit kafolat jamg'armalari va DXSh loyihalari muhim rol o'ynadi.

Davlat kafolatlari – bu hukumat tomonidan investitsiya loyihalari yoki kredit operatsiyalari bo'yicha majburiyatlarni qisman yoki to'liq qoplash bo'yicha beriladigan rasmiy majburiyatlardir. Ular, asosan, uch yo'nalishda namoyon bo'ladi: suveren kafolatlar, siyosiy risklardan sug'urtalash va kredit kafolatlari.

Mazkur mexanizmlar investitsiya xavfini kamaytirish, banklar va investorlar uchun ishonchni oshirish hamda kapital qiymatini pasaytirish orqali iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, davlat kafolatlari bozor signal vazifasini bajarib, loyiha sifati va hukumatning siyosiy majburiyatini ko'rsatadi.

3.1 Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar

2018–2023-yillarda O'zbekiston iqtisodiyoti o'rtacha 5,6 foiz o'sishni namoyish etdi. Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi esa YaIMga nisbatan 23 foizdan 33 foizgacha oshdi.

1-jadval. O'zbekistonda investitsiya ko'rsatkichlari (2018–2023)

Ko'rsatkich	2018	2020	2022	2023
Asosiy kapitalga investitsiyalar (mlrd \$)	16.5	21.3	28.7	36.4
DXSh loyihalari soni	18	52	126	214
Davlat kafolatlari hajmi (mlrd \$)	1.2	3.4	6.8	9.5

Manba: O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi

So'nggi yillarda O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energetika, temir yo'l modernizatsiyasi va shahar infratuzilmasi bo'yicha yirik loyihalar amalga oshirildi. Masalan, Navoiy, Samarqand va Buxoro viloyatlarida umumiy quvvati 1,8 GVt bo'lgan quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi davlat kafolatlari asosida moliyalashtirildi.

Kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash maqsadida 2018-yilda O'zbekistonda Kredit kafolat jamg'armasi tashkil etildi. 2023-yil yakuniga kelib, jamg'arma tomonidan 62 mingdan ortiq loyihaga 3,1 mlrd dollarlik kafolatlar taqdim etildi.

Empirik tahlil shuni ko'rsatadiki, kafolat olgan korxonalar daromadining o'rtacha o'sishi 18 foizni, yangi ish o'rinlari yaratish ko'rsatkichi esa 22 foizni tashkil etdi.

Davlat kafolatlarining ortib borishi bilan birga, budjetga tushadigan potentsial yuk ham oshadi. 2023-yilda davlat tomonidan kafolatlangan qarz YaIMning 18,5 foiziga yetdi. Bu holat fiskal barqarorlikni ta'minlash uchun kafolatlarni berishda qat'iy baholash va monitoring tizimini joriy etishni taqozo etadi.

2-jadval. O'zbekistonda davlat kafolatlari bilan bog'liq fiskal ko'rsatkichlar

Yil	Kafolatlangan qarz (% YaIMga nisbatan)	Budjet defitsiti (%)
2018	7.1	1.9
2020	12.6	4.4
2022	16.8	3.2
2023	18.5	3.0

Manba: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat kafolatlari O'zbekiston sharoitida investitsiya muhitini yaxshilash, infratuzilma rivojini jadallashtirish va kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, fiskal xavflarni kamaytirish uchun kafolatlarni berishda ehtiyotkorlik, shaffoflik va samarali monitoring tizimini rivojlantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Raxmonqulova, N. O. (2025). HUDUDLAR IQTISODIYOTIDAGI MUHIM TARKIBIY O'ZGARISHLAR VA ULARNI BAHOLASH USULLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA). YANGI RENESSANSDA ILM-FAN TARAQQIYOTI, 1(3), 525-527.
2. Toshov, M. H., & Bobojonova, M. D. (2025). RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISH. Modern Science and Research, 4(4), 622-628.
3. Алимова, Ш. А. (2025). РОЛЬ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ В СТИМУЛИРОВАНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА. Modern Science and Research, 4(5), 52-57.
4. Sodiqova, N. (2025). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' TECHNICAL THINKING IN ECONOMICS LESSONS. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(3), 674-678.
5. Supiyevna, B. M. (2025). FOREIGN EXPERIENCE OF BANK CREDIT IN FINANCIAL SUPPORT OF SMALL BUSINESSES. NEW UZBEKISTAN, NEW JOURNAL OF RESEARCH, 2(9), 715-721.
6. Mahmudovna, Q. G. (2025). Indicators for assessing the competitiveness of educational institutions. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(6), 1956-1959.
7. Qayumovna, J. Z., Ne'matovna, R. N., & Azizovna, P. A. FAVORABLE INVESTMENT CLIMATE FORMATION ISSUES FOR ATTRACTING ACTIVE INVESTMENTS. GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY, 29.
8. Bahodirovich, K. B., & Mahmudovna, Q. G. (2025). RISK REGULATION IN BANKING SYSTEM. MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS, 1(5), 231-237.
9. Shadiyev, A. X. (2025). IMPROVING THE ORGANIZATIONAL MECHANISM FOR REGIONAL SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT. SHOKH LIBRARY.
10. Ikromov, E. (2025). FISCAL POLICY: TOOLS AND CHALLENGES FOR ECONOMIC STABILIZATION. Journal of Applied Science and Social Science, 1(4), 287-290.
11. Azimov, B. (2025). INNOVATIVE INFRASTRUCTURE EFFICIENCY ASSESSMENT INDICATORS AND THEIR DEVELOPMENT STAGES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(4), 827-832.
12. Bustanovna, J. Z. (2025). METHODOLOGY FOR ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF AN ORGANIZATION'S MARKETING STRATEGY. SHOKH LIBRARY.

13. Naimova, N. (2025). THE CONCEPT OF A MANAGER, THE ESSENCE OF PERSONAL AND PROFESSIONAL CHARACTERISTICS, AND THEIR CLASSIFICATION. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(4), 950-954.
14. Bobojonova, M. (2025). MARKETING IN THE GREEN ECONOMY: STRATEGIES, TRENDS, AND IMPACTS. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(4), 1401-1404.
15. Ibragimov, A. (2025). IMPROVING INVESTMENT AND INNOVATION STRATEGIES IN THE LEATHER AND FUR INDUSTRY. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(4), 938-941.
16. Djurayeva, M. (2025). ADVANCING COMMERCIAL BANKING THROUGH INNOVATIVE APPROACHES. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(4), 1125-1128.
17. Umarova, H. (2025). PROCESSES TO IMPROVE LIVING CONDITIONS AND ENSURE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN RURAL AREAS IN UZBEKISTAN. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1(3), 213-217.